

HYVI
NVOINTI
ALUEYH
TI HYVIL ÖV
ÄL FÄ
RDS OMR
ÄDESBOL
AGET

Hallitusohjelman toimeenpanon eteneminen Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Oy

TIETOFOORUMI 2.12.2024

HYVI
NVOINTI
ALU EYH
TI HYVIL ÖV
ÄL FÄ
RDS OMR
ÄDESBOL
AGET

AJANKOHTAISTA OHJAUKSESTA JA RAHOITUKSESTA

Toimitusjohtaja Minna Korkiakoski-Västi

Minna.korkiakoski-vasti@hyvil.fi 050-3255600

Hyvinvointialueiden rahoitus ja valtion ohjaus

- Päätöksenteon keskiössä tänään pitkälti raha vaikka ensisijainen on palveluiden järjestämistehtävä
  - Kansallisesti
  - Hyvinvointialueella
- Hallitusohjelmassa painottuu säästöt -> samoin HVA päätöksenteossa
  - Muutosohjelmat, joissa euro on muutosajuri
- Hyvinvointialueet täytäntöönpanemassa kansallista talouden tasapainottamistehtävää - säästöt odotetaan tehtävän hyvinvointialueilla, ei vaaditussa aikataulussa kansallisesti
- Valiokuntavaiheessa useita ohjaukseen ja rahoitukseen liittyviä lainsäädäntömuutoksia
  - Kuulemis- ja lausuntokierrokset vilkkaana

Toiminnan ja talouden tasapaino?

- HVA joutuu viime kädessä tasapainottamaan rahan ja toiminnan vaatimuksen
- Pystytäänkö kansallisesti tasapainotettuun hyvinvointialueiden ohjaukseen?
  - Ministeriöiden kesken päivittäisohjauksessa - VM, STM ja SM
  - Pystytäänkö kansallisesti lainsäädännössä
  - Onko Valtion talousarvio tältä osin tasapainotettu?
- Hyvinvointialueilla painitaan kysymyksen kanssa
  - Onko toiminta- ja talousarvio vuodelle 2025 ja 2026 oikealla tavalla tasapainotettu?
  - Arviointimenettelyn kriteerit kaikilla täyttymässä
  - Tilintarkastajat arvioivat omasta näkökulmasta
  - On kärjistynyt kysymykseen siitä, mitä lakia noudatetaan ja mitä mahdollisesti rikotaan?
- Valtion ohjaus VMn johdolla (VM, STM, SM) jolloin talous ylikorostuu helposti

Mikä on "riittävä"

- Odotusarvona: määritellä kansallisesti
- Perustuslaki edellyttää **riittävät** palvelut

HYVIL

Ohjauksesta

Hallitusohjelmassa tavoitteena keventää yksityiskohtaista ohjausta, vähentää "hukkaa" ja priorisoida

1. Vuotuinen lakisääteinen hyvinvointialueneuvottelu

- VMn johdolla yhdessä STM ja SM kanssa
- Suosituksia, Tilannekuva, hyvien käytänteiden hyödyntämisen varmistamista
- Soten osalta THL arviointiraportti oleellinen tilannekuvaaja

2. Vuotuinen lakisääteinen Yhteistoiminta- alueneuvottelu YTA

- YTAn kasvava rooli, erityisesti koordinoituvastuu
  - Vahvistaa viiden alueen roolia
  - Ottaa osansa hyvinvointialueen itsehallinnosta

3. Vapaamuotoinen VMn kutsu hyvinvointialueen ohjauskeskusteluun (uusi)

- Ei lakisääteinen
- Ei perustu viralliseen päätökseen vaan avoin kutsu
- Kutsu kuudelle alueelle 2024 toisistaan poikkeavilla perusteilla
  - Mahdollistaa suosituksia ja edistää tilannekuvaa -> tosiasiallisesti lähellä vuotuisen neuvottelun tavoitteita
  - Herättänyt alueilla epätietoisuutta, miksi ja mihin perustuen kohdennettu näille alueille
  - Tosiasiallinen, ei-virallinen vaikutus hyvinvointialueen asemaan

4. Ennakollinen talouden ohjaus (uusi)

- Esityksenä uudeksi lainsäädännöksi
- Vastataan pitkälti syksyn 2024 epävirallisia VMn kutsuja keskusteluihin
  - Lakiluonnoksessa kriteerit, mutta avoimessa, laajan harkintavallan mahdollistamassa muodossa
- Hyvilin lausunnossa kannanotto:
  1. Tarve perustellulle päätökselle kutsun kohdentamisesta ko alueella
  2. Mahdollisuus toteuttaa hyvinvointialueneuvottelun täydennyksenä tarvittaessa?

5. Lainanottovaltuus -neuvottelu

- Kriteeri lainanottovaltuudelle korkea -> lähes kaikki joutuvat lisälainanottovaltuus -lupamenettelyyn
- Sitoo omat investoinnit + pitkäaikaiset sopimukset
- Sitova valtion ohjauselementti

6. Arviointimenettely -neuvottelu

- Käynnistämisen kriteerit määritelty
  - Alijäämän kattamisvelvollisuus 2026 (2025) puhututtaa eniten
- (Lähes) kaikilla hyvinvointialueilla kriteeristön joku ehto täyttyy
- Kriteeristöä esitetty tiukennettavaksi
  - Jo ensimmäisestä lisärahoituspäätöksestä käynnistettäväksi
- Mahdollistaa VMlle harkintavaltaa, käynnistetäänkö arviointimenettely
- Miten toimitaan, jos arviointimenettely poikkeustilanteena muuttuu tavanomaiseksi menettelyksi? Entä jos suurin osa alueista onkin arviointimenettelyssä?
  - Alijäämän kattamisvelvollisuuden laiminlyönti
- Hyvinvointialuetta tiukasti sitova ohjaus

7. Velvoittava lainsäädäntö laajenee (uusi)

- "SAIRAALAVERKKOLAINSÄÄDÄNTÖ" esimerkkinä
  - Määrittelee lailla sairaala- ja päivystysverkkoa paikkakuntatasoisesti
  - Koskee myös perusterveydenhuollon päivystystä
  - Aiemmin ollut hyvinvointialueiden keskinäisen sopimisen (Erva, YTA) ja itsehallinnon piirissä
  - Budjettilaki
- Sitoo merkittäväällä tavalla hyvinvointialueen itsehallintoa

8. Valvova viranomainen luo tosiasiallisesti velvoittavaa sääntelyä

- Ei huomioida valtion rahoituksessa
- Valvovan viranomaisen suhde valtion ohjaukseen ja lainsäädäntöön paikoin epäselvä

Valtion ohjaus on vahvaa ja vahvistetaan

- Hallitusohjelmassa tavoitteena sääntelyn keventäminen

Kysymys:

- Onko hyvinvointialueilla edelleen perustuslain edellyttämällä tavalla riittävä itsehallinnollinen asema?
  - Tilannetta arvioitiin hyvinvointialuelainsäädännön hyväksymisen yhteydessä
  - Nyt valtion ohjauselementti on oleellisesti vahvistumassa yksityiskohta kerrallaan

HYVIL

Rahoituksesta

Hallitusohjelmassa painottuu talouden tasapainottaminen eli "säästöt"

Kansallinen yleiskatteellinen rahoitus

- Riittävyys käynnistymisvaiheessa
  - Isot alijäämät käynnistymisvaiheessa kertoo, ettei siirtyvä rahoitus ollut riittävä toimintaympäristöön nähden
  - Jäätiin alussa jälkeen
- Riittävyys suhteessa muuttuvaan järjestämistehtävään ja toimintaympäristöön
  - Laskennallisuus ja ennakoivuus haasteellinen
  - Lakimuutosten kustannusvaikutus riskialtis ja kustannusvaikutusten arviointi usein puutteellista
- Jakautumisperusteet hyvinvointialueiden kesken
  - Tarve uudistaa ja valmistelu käynnistynyt
  - THLn merkittävä rooli tarveperusteisuuden osalta
  - Ennustettavuus heikkoa
  - Siirtymäkauden tasaus vaikeuttaa kokonaisuutta

Jälkikäteistarkistus

- Ongelmana alusta asti sen viive -> alijäämäinen käynnistyminen
- Kohdennetaan toisin perustein kuin jälkikäteisrahoituksen tarve on
- Nyt lakiesitys omavastuun (30 %) asteittaisesta käyttöönotosta
  - Tavoitteena kannustavuus
  - MUTTA ei kannusta yksittäistä hyvinvointialuetta vaan huomioidaan kansallisella tasolla
  - Ja omavastuulla vähennetty rahoitus jaetaan hyvinvointialueille toisilla tarveperusteisilla jakoperusteilla

1. Valtion talousohjaus kasvaa ja itsehallinto kapeutuu

2. Talouden ja toiminnan ohjauksen tasapaino ei vielä toteudu (ohjaus ja LS)

3. Rahoituslainsäädäntö edellyttää uudelleenarviointia (jakoperusteet)

4. Mitä ovat "riittävät" sosiaali- ja terveys sekä pelastuspalvelut?

YHTEYSTIEDOT

Toimitusjohtaja

Minna Korkiakoski-Västi

Minna.korkiakoski-vasti@hyvil.fi

050-3255600

H Y V I
N V O I N T I
A L U E Y H
T I Ö V
Ä L **HYVIL** F Ä
R D S O M R
Å D E S B O L
A G E T

www.hyvil.fi